

Ontwerpbesluit Boezems Kinderdijk

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Boezems Kinderdijk als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 24 maart 2000 (N/2000/310; Stcrt. 2000, nr. 65) wordt als volgt gewijzigd:

- a. het aangewezen gebied wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- b. de Nota van toelichting met uitzondering van de paragrafen 3.2, 4.1, 4.2 en 4.3 wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van dit besluit;
- c. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:
  - A029 Purperreiger
  - A119 Porseleinhoen
  - A197 Zwarte stern
- d. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:
  - A050 Smient
  - A051 Krakeend
  - A056 Slobeend
  - A292 Snor
- e. de kaart voor zover van toepassing op het in de aanhef genoemde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Boezems Kinderdijk**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soort, anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:
H1340 *Noordse Woelmuis
Dit betreft een soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206). Een sterretje (*) verwijst naar de aanwezigheid van een prioritaire soort.

Artikel 3

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Boezems Kinderdijk bij de wijziging van besluit N/2000/310 inhoudende de aanwijzing van Boezems Kinderdijk als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het besluit tot de aanwijzing van Boezems Kinderdijk als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, inclusief de daarbij behorende Nota van toelichting, gewijzigd. Het betreft allereerst de vorming van het Natura 2000-gebied Boezems Kinderdijk, hetgeen gebeurt door aan dit besluit instandhoudingsdoelstellingen toe te voegen.

Artikel 1 van het besluit vermeldt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluit tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo wordt de Nota van toelichting, behorende bij het bestaande Vogelrichtlijnbesluit, geheel of nagenoeg geheel ingetrokken en zover noodzakelijk vervangen door deze Nota van toelichting. Alleen de toelichting op de criteria die voor de aanwijzing van het gebied zijn gebruikt, wordt niet ingetrokken en zal in een appendix aan deze Nota worden gehecht. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. Deze aanwijzing vormt het Natura 2000-gebied Boezems Kinderdijk, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. Daarbij zijn tevens instandhoudingsdoelstellingen opgenomen voor complementaire doelen, die vermeld zijn in artikel 2.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een vernieuwde gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht. In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van de vogelsoorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleend en worden de eventueel doorgevoerde wijzigingen van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de betreffende instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen 'behoud', 'uitbreiding' of 'verbetering' gebruikt. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van

‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van omvang leefgebied en van ‘behoud’ of ‘verbetering van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting twee bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat de nadere onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen.

2. AANWIJZING VOGELRICHTLIJN

Het gebied is op 24 maart 2000 (N/2000/310) onder de naam “Boezems Kinderdijk” aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9802099. Het bestaande Vogelrichtlijnbesluit N/2000/310 is door middel van dit besluit gewijzigd. Uit het Vogelrichtlijnbesluit overgenomen tekstdelen zijn in deze Nota van toelichting cursief gezet¹. Het gebied is onder meer aangewezen voor één prioritaire habitatsoort in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

Naast mogelijke grenswijzigingen kan er ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in hoofdstuk 4 en bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Dit Vogelrichtlijngebied wordt nu voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Boezems Kinderdijk (landelijk gebiedsnummer 106).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006). Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008). Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura 2000-netwerk.

Het Natura 2000-gebied Boezems Kinderdijk ligt in de provincie Zuid-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Alblasserdam en Nieuw-Lekkerland.

2.1 Beschermd natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van het hieronder aangegeven natuurmonument².

Het beschermd natuurmonument Boezems Kinderdijk is aangewezen op 22 februari 1989 (NMF-89-1258; Stcrt. 1989, nr. 43).

¹ De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”

² De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als natuurmonument van toepassing was, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in het vervallen besluit (zie verder hoofdstuk 5).

De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Boezems Kinderdijk omvat de hoge boezems van de Nederwaard, de Overwaard en Nieuw-Lekkerland alsmede delen van de aangrenzende polders Blokweer en Nieuw-Lekkerland. De boezems bestaan uit open water, riet- en zeggenmoerassen, ruigten, grienden, struwelen en boezemkaden. De polders bestaan uit wei- en hooilanden, doorsneden door sloten. De boezemkanalen zijn tussen 1365 en 1370 gegraven met als doel de afwatering van de Alblasserwaard te verbeteren. Omstreeks 1740 zijn de hoge boezems gesticht. Dit zijn in feite omkade gedeelten van de polders Blokweer en Nieuw-Lekkerland. In de hoge boezems werd het water tijdelijk opgeslagen om van daaruit geloosd te worden op de Lek. Ten behoeve van de bemaling zijn in die periode ook 19 molens gebouwd.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Boezems Kinderdijk behoort tot het Natura 2000-landschap 'Meren en Moerassen'.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Boezems Kinderdijk is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie paragraaf 4.4). Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen. Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna³.

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotooepen van de betrokken vogelsoorten.

Boezems Kinderdijk is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van moerassen, open water en graslanden die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het vormt een leefgebied van een aantal soorten van Bijlage I (art. 4.1) en fungeert tevens als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

³ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen omvat het Natura 2000-gebied Boezems Kinderdijk de hoge boezems van de Nederwaard, de Overwaard en Nieuw-Lekkerland alsmede de aangrenzende delen van de boezemkanalen Groote of Achterwaterschap en Nieuwe Waterschap en delen van de aangrenzende polders Blokweer en Nieuw-Lekkerland.

De begrenzing van het gebied is op de kaart op enkele technische punten aangepast:

- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Bestaande bebouwing en bedrijfsterreinen, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, is waar mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. Dit betreft percelen⁴ waar volgens de topografische kaart of op grond van luchtfoto's bebouwing aanwezig is en die verder bestaan uit tuinen of erven die behoren bij het betreffende bebouwde perceel.
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van 332 ha dat is aangewezen onder de Vogelrichtlijn. Het (voormalige) beschermd natuurmonument Boezems Kinderdijk heeft een oppervlakte van 178 ha. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende gebieden in Duitsland en België. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend. Voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden. In geval van buitenlandse gebieden betreft dit documentatie die door de betreffende deelstaten van Duitsland (Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen) en gewesten van België (Vlaanderen en Wallonië) zijn gepubliceerd.

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, tuinen, erven, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 is afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen, of bouwwerken geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of

⁴ Op de topografische kaart (TOP10-versie, 2005) aangeduid als "Overig bodemgebruik" en "Weiland"

indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.

- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen (van kunstmatige aard) kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal het definitieve aanwijzingsbesluit voor wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking worden ingeschreven. Kadastrale percelen die over een breedte van minder dan 5 meter overlappen met het aangewezen gebied worden geacht daarvan geen deel uit te maken. Dit betekent dat bij de definitieve aanwijzing aldaar de kadastrale lijn zal worden aangehouden. Hierbij wordt er vanuitgegaan dat de kadastrale lijn een betrouwbare grens vormt tussen verschillende terreintypen voortkomend uit verschillen in grondgebruik (bv. een wegberm langs een graslandperceel).

Met betrekking tot het grensverloop langs hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen indien dergelijke wateren een ecologisch en/of waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige waterafhankelijke habitattypen en/of leefgebieden van soorten.
- Waar de buitengrens van een (deelgebied van een) Habitatrichtlijngebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenkruinlijn (aan de gebiedszijde) tenzij het betreffende dijktafsluitingsgebied geen actuele of potentiële betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied.
- In de overige gevallen waar de buitengrens samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk (aan de gebiedszijde).
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Vogelrichtlijngebied. In paragraaf 4.2.1 wordt een lijst gegeven van de Habitatrichtlijnsoorten waarvoor in het gebied een complementair doel is geformuleerd. Paragraaf 4.2.2 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II⁵)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soort opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. In bijlage B.2 zijn alle gebieden vermeld waarvoor deze soort is aangemeld.

H1340 *Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus arenicola*)⁶

4.2.2 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn⁷:

A029 Purperreiger (*Ardea purpurea*)
A119 Porseleinhoen (*Porzana porzana*)
A197 Zwarte stern (*Chlidonias niger*)

Andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

A050 Smient (*Anas penelope*)
A051 Krakeend (*Anas strepera*)
A056 Slobeend (*Anas clypeata*)
A292 Snor (*Locustella luscinioides*)

In bijlage B.2 zijn alle gebieden vermeld waarin de betreffende vogelsoorten zijn opgenomen. Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2000) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat

⁵ Bijlagen II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p.368-405 (zie ook rectificatie PB EG L 80, 21.3.2007, p.15).

⁶ De genoemde habitatwaarde is als complementair doel aan het Vogelrichtlijngebied toegevoegd. Dit houdt in dat het gebied niet is aangewezen onder de Habitatrichtlijn.

⁷ Laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p.368-405.

van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitatypen en of soorten ten koste mogen gaan van andere habitatypen en soorten. Voor een beperkt aantal soorten en habitatypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 ‘complementaire doelen’ geformuleerd. Het betreft soorten en habitatypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden ‘ontwikkeldoelen’ zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten, maar de habitatypen en soorten worden niet aangemeld bij de Europese Commissie.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen⁸, op grond van de daar voorkomende habitatypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden, kernopgaven geformuleerd. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten (‘richting geven’) en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitatypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;

⁸ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft, staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Vogelrichtlijn: broedvogels

A029 Purperreiger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren.

Toelichting De purperreiger is al bekend als broedvogel in de jaren dertig. Doorgaans ging het om 10-20 paren. In de jaren tachtig en jaren negentig lag het aantal op het lage niveau van 3-9 paren. Vanaf 1997 zette een sterke toename in die resulteerde in een maximum van 59 paren in 2002. Gemiddeld over de periode 1999-2003 bedroeg de populatie 51 paren. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1 paar.

Toelichting Het porseleinhoen is van oudsher een zeer schaarse broedvogel in de Boezems Kinderdijk (nooit is meer dan 1 paar vastgesteld). Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De zwarte stern is van oudsher broedvogel op drijvende waterplanten (bij voorkeur krabbenscheer). In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 9-21 paren geteld (gemiddeld 17 paren in de periode 99-03). In de eerste helft van de jaren negentig herbergde het gebied gemiddeld 40 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit van het leefgebied geformuleerd. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A292 Snor

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 9 paren.

Toelichting In de jaren zeventig werden 20-25 paren van de snor geteld. Daarna is de stand teruggelopen. Het gemiddelde voor de periode 1999-2003 bedroeg 9

paren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

5.4 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.700 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de smient onder andere een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend onder andere een functie als foerageergebied. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

5.5 Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstelling van het Vogelrichtlijngebied heeft mede betrekking op één of meer complementaire doelen die zijn gesteld voor habitattypen en/of vogelsoorten die zijn opgenomen in resp. bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft in het gebied voorkomende habitattypen en soorten, maar het gebied is niet aangewezen als Habitatrichtlijngebied. De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van het landelijk doel voor de betreffende habitattypen en soorten. Complementaire doelen zijn geformuleerd (a) voor habitattypen en soorten met een zeer ongunstige staat van instandhouding en (b) voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding. Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (paragraaf 3.3). In dit gebied geldt het volgende complementaire doel:

5.4.1 Complementaire doelen: habitatoorten

H1340 *Noordse woelmuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het gebied herbergt een belangrijke, geïsoleerde populatie van de noordse woelmuis in het Groene Hart. Omdat de soort landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert, wordt een complementair doel geformuleerd voor het Vogelrichtlijngebied waar de soort in belangrijke mate aanwezig is.

5.5 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer beschermdenatuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998 heeft de Natura 2000-opgave voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen, maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen, voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

In een handreiking zal voor elk gebied expliciet worden toegelicht hoe de doelen (cq. natuurwetenschappelijke betekenis en landschappelijke waarden) van beschermdenatuurmonumenten en de Natura-2000 doelen zich tot elkaar verhouden. In het beheerplan zullen deze doelen, net als die van Natura 2000 in ruimte en tijd worden uitgewerkt. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis is toegestaan ten gunste van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie in een Appendix bij dit besluit gevoegd.

Toelichting op wijzigingen Natura 2000-waarden en op toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen

- B1. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (paragraaf 4.2.3)
- B2. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B1. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 2000 is aangewezen, zijn ontleend aan SOVON (2000)⁹. De criteria die daarin zijn opgenomen zijn ontleend aan de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn 2000¹⁰. Voor eventuele aanpassing van de betreffende vogelsoorten is gebruik gemaakt van SOVON & CBS (2005)¹¹ waarin de ontwikkeling van vogelaantallen in de laatste decennia is beschreven. Dit rapport heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. In bijlage 1 van dit rapport zijn de verschillen aangegeven tussen de soortenlijsten per gebied die in beide rapporten zijn opgenomen.

- In aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 is 1 vogelsoort van bijlage I aan het gebied toegevoegd: zwarte stern (A197). Uit recente data blijkt dat de soort van betekenis is voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als broedvogel. Daarbij vormt dit gebied de meest westelijke broedplaats voor deze soort binnen het Natura 2000-netwerk.

B2. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen

De hier vermelde gebiedsdoelen van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van onderhavig besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als 'indicatieve' opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor ieder habitatype, habitatsoort, broedvogelsoort en niet-broedvogelsoort waarvoor onderhavig gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Waar in de vogeltabellen wordt geschreven A...b betreft het een broedvogel en waar wordt geschreven A...n betreft het een niet-broedvogel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (toelichting in Natura 2000 Doelendocument, paragraaf 3.3).

Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding (Svl) van betreffende habitatype of (vogel)soort genoemd. Indien de landelijke doelstelling van betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Indien de instandhoudingsdoelstelling van onderhavig gebied afwijkt van de landelijke doelstelling dan is dit nader gemotiveerd.

⁹ Belangrijke vogelgebieden in Nederland 1993-97. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

¹⁰ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

¹¹ Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000-netwerk. Centraal Bureau voor de Statistiek & SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

2.1 Habitatrictlijn: soorten

H1340 – Noordse woelmuis					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
009	Groote Wielen	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
011	Witte en Zwarte Brekken	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
012	Sneekermeergebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
100	Voorne Duin	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	besluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	verbetering	uitbreiding	besluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
116	Kop van Schouwen	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
118	Oosterschelde	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de noordse woelmuis is op het aspect leefgebied beoordeeld als ‘zeer ongunstig’. De staat van instandhouding van het aspect populatie is onbekend¹². De doelstelling van het gebied Boezems Kinderdijk wijkt af van de landelijke doelstelling, omdat in het gebied geen ruimte is voor uitbreiding.

2.2 Vogelrichtlijn: broedvogels

Voor de doelen op gebiedsniveau die aangeven dat het leefgebied nog niet op orde is, is gekozen voor een “en/of” formulering. Daarmee wordt op het niveau van de Natura 2000-beheerplannen “ruimte gelaten” om te bepalen of ingezet wordt op uitbreiding omvang én verbetering kwaliteit leefgebied of dat wordt ingezet op alleen verbetering kwaliteit of alleen uitbreiding omvang leefgebied.

A029b – Purperreiger				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
014	Deelen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit

¹² De beschreven ‘staat van instandhouding’ wijkt af van de ‘staat van instandhouding’ zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de purperreiger is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling voor het gebied Boezems Kinderdijk wijkt af van de landelijke doelstelling. De populatie purperreigers in dit gebied is halverwege de jaren negentig sterk toegenomen, gezien deze trend is voor dit gebied een behoudsdoelstelling geformuleerd (zie tevens toelichting op het doel).

A119b – Porseleinhoen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	concept-ontwerp
009	Groote Wielen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
140	Groote Peel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het porseleinhoen (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling voor het gebied Boezems Kinderdijk wijkt af van de landelijke doelstelling, vanwege de stabiele trend.

A197b – Zwarte stern				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
014	Deelen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

083	<i>Botshol</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
094	Naardermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zwarte stern (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling voor het gebied Boezems Kinderdijk sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A292b – Snor				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	concept-ontwerp
013	Alde Feanen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
014	Deelen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	<i>Botshol</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
091	<i>Polder Westzaan</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de snor (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'gunstig' en 'zeer ongunstig'. De doelstelling voor deze soort in Boezems Kinderdijk wijkt af van de landelijke doelstelling. Er zijn onvoldoende gegevens van de snor in Zouweboezem bekend om te kunnen beoordelen of herstel van het leefgebied nodig dan wel realistisch is.

2.3 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

Niet-broedvogelsoorten			
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied			
Vogelsoort	Aantal gebieden	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
A050 Smient	44	behoud	behoud
A051 Krakeend	35	behoud	behoud
A056 Slobeend	38	behoud	behoud

De staat van instandhouding van bovenstaande niet-broedvogelsoorten is beoordeeld als 'gunstig'. Alle gebiedsdoelen van bovenstaande soorten sluiten aan bij de landelijke doelstelling.

Appendix

Toelichting op de selectie- en begrenzingscriteria die bij de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied Boezems Kinderdijk gebruikt zijn.

Onderstaande paragrafen zijn opgenomen in de Nota van toelichting van het Vogelrichtlijnbesluit.

3. Gebiedsbeschrijving, aanduiding leefgebied en begrenzing

3.2 Aanduiding leefgebied

Boezems Kinderdijk is aangewezen als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van moerassen, open water en graslanden die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het vormt een leefgebied van een aantal soorten van Bijlage I (art. 4.1) en fungeert tevens als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). Biotoopbeschrijvingen van de soorten zijn opgenomen in Bijlage A van deze Nota van toelichting.

De begrenzing van de sbz is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

4. Vogelkundige waarden

4.1. Kwalificerende vogelsoorten

Boezems Kinderdijk kwalificeert als sbz omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden van de Purperreiger¹³ in Nederland.

Soorten van Bijlage I waarvoor het gebied tot "een van de vijf belangrijkste" in Nederland behoort

Soort	Art. 4	Brv ^a	Aantal NL ^b	% in 5e ^c	% in sbz ^d	Telperiode
Purperreiger <i>Ardea purpurea</i>	1	ja	290	9%	11%	1997-99

(a) De kwalificatie betreft in het gebied broedende vogels (indien ingevuld met "ja")

(b) Omvang van de Nederlandse broedpopulatie (in paren)

(c) Aantal in het op vier na belangrijkste gebied (5e gebied) uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie

(d) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie

4.2 Andere relevante vogelsoorten

Een andere soort van bijlage I waarvoor het gebied van betekenis is, is het Porseleinhoen (broedvogel). Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als overwinteringsgebied en/of rustplaats: Smient, Krakeend en Slobeend. De rietmoerassen zijn verder van belang als broedgebied voor de Snor (trekvoegel opgenomen in de nationale lijst van met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende soorten). De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

4.3 Plaatselijke omstandigheden

In de Hooge Boezem van de Overwaard bevindt zich een broedkolonie van de Purperreiger. De soort foerageert zowel binnen als buiten het aangewezen gebied. De moerasvogels Porseleinhoen, Roerdomp, Zwarte Stern en Snor broeden verspreid in en nabij de moeraslanden in het gebied. De in het gebied pleisterende eendensoorten zijn vooral op het open water aan te treffen.

¹³ De onderstreepte soort is opgenomen in Bijlage I van de Richtlijn (art. 4.1).

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer

no. NMF-89-1258

22 februari 1989

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied "Boezems Kinderdijk", voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument wordt gevormd door binnen boezemkaden gelegen wateren, moerassen, grienden en struwelen alsmede door de boezemkaden en de daaraan grenzende graslandjes en oeverzones, welke onderdelen in biologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een samenhangend geheel vormen met de binnen de bekadingen gelegen delen van het natuurmonument;

dat het natuurmonument, tezamen met de bovenmolens en de aangrenzende lage boezems een karakteristiek voorbeeld is van de Hollandse boezemsystemen, zoals die in de loop der eeuwen zijn ontstaan als gevolg van een samenhang van natuurlijke factoren en menselijk handelen;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door gradiënten die samenhangen met de afwisseling van land en water en die worden bepaald door voedselrijkdom, (micro-) reliëf en hydrologie;

dat zich in samenhang met deze verscheidenheid in milieu-omstandigheden een aantal levensgemeenschappen heeft ontwikkeld;

dat in het natuurmonument minder algemene plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument van belang is als broed-, rust- en fourageergebied voor vogels, waaronder in ons land weinig algemeen tot zeldzaam voorkomende soorten;

dat het natuurmonument door zijn afwisseling in begroeiingstypen en door zijn relatieve ongereptheid van betekenis is uit het oogpunt van natuurschoon;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de geomorfologische, biologische en hydrologische kenmerken en het natuurschoon maar ook de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden beschouwingen en schrifturen alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

B E S L U I T :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Boezems Kinderdijk", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Alblasterdam, sectie A: 1720, 1734, 1755, 3420, 5267, 5272, 5280, 5400, 5405, 5482, 6476, 7125, 7400 (ged.), 7727 ged., 5397 ged., 6055 ged., 6976 ged., Alblasterdam, sectie C: 2401 ged., Nieuw-Lekkerland, sectie A: 4489, 4490, 4587 ged., 5013 ged., Nieuw-Lekkerland, sectie D: 109 ged., 114 ged., 180 ged., 181 ged., 182 ged., 205 ged., 209 ged., 217, 218 ged., 273 ged., 274, 276 ged., 334 ged.; een en ander zoals nader is aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 145;
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting die in samenhang met deze beschikking moet worden gelzen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ,
voor deze
DE SECRETARIS-GENERAAL,

1. Inleiding

Het natuurmonument "Boezems Kinderdijk" omvat de natuurwetenschappelijk waardevolle Hoge Boezems van de Nederwaard, de Overwaard en Nieuw-Lekkerland, gelegen in de provincie Zuid-Holland in het noord-westelijk deel van de Alblasserwaard. De aan te wijzen terreinen bevinden zich in de gemeenten Alblasserdam en Nieuw-Lekkerland en beslaan een gezamenlijke oppervlakte van ca. 175 ha. De Hoge Boezems zijn grotendeels in eigendom en beheer bij het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Het natuurmonument is deels omgeven door rivierdijken, deels door boezemkaden. Deze boezemkaden met de daaraan grenzende graslandjes en oeverzones maken voor een deel ook onderdeel uit van het aan te wijzen beschermd natuurmonument. Op de plaatsen waar de dijkverzwaring in uitvoering is of onlangs gereedgekomen is, wordt als grens van het beschermd natuurmonument de onderzijde van de (toekomstige) binnentee van de dijk aangehouden. Het natuurmonument wordt gevormd door een drietal hoge boezems welke bestaan uit open water, rietmoerassen, ruigten, grienden en struwelen, kaden en aangrenzende vochtige graslandjes. De onderdelen vormen in biologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een samenhangend geheel.

De verscheidenheid in milieuomstandigheden, de aanwezigheid van een aantal minder algemene levensgemeenschappen waarin enkele zeldzame (beschermd) plante- en diersoorten voorkomen alsmede de relatieve gaafheid van het boezemcomplex maken het gebied van algemeen belang uit het oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis.

2. Ontstaansgeschiedenis

De boezems te Kinderdijk hebben een lange historie, welke nauw verbonden is met de waterhuishoudkundige ontwikkeling van de Alblasserwaard gedurende de laatste zeven eeuwen.

De Hoge Boezems dateren in hun huidige vorm van ca. 1740. Nadat op deze plaats omstreeks 1612 al mogelijkheden voor tijdelijke extra waterberging waren gerealiseerd door het aanbrengen van bekadingen, werden hier tussen 1738 en 1740 in totaal 17 zgn. "bovenmolens" gebouwd (acht voor de Nederwaard, acht voor de Overwaard en één voor Nieuw-Lekkerland). Hiermee werd een "getrapt" ontwateringssysteem gerealiseerd dat door de vergaande klink van de bodem in combinatie met door zeespiegelrijzing hogere rivierstanden noodzakelijk geworden was voor een goede waterbeheersing in de Alblasserwaard. De Hoge Boezems ontvingen hun water uit de "Lage Boezems", de al uit de 14e eeuw daterende afwateringskanalen het Grote- of Achterwaterschap (Overwaard) en het Nieuwe Waterschap (Nederwaard), die het wateroverschot afvoerden van de verschillende polders. Het overtollig hemelwater werd door de bovenmolens in de Hoge Boezems gemalen die het d.m.v. vrije lozing afvoerden naar de Lek.

Om de bergingscapaciteit van de Hoge Boezem van de Overwaard te vergroten werd deze in of omstreeks 1767 met ca. 40 ha uitgebreid tot haar huidige omvang. In de loop van de 19e en 20e eeuw werd de taak van de bovenmolens geheel of gedeeltelijk overgenomen door stoomgemalen en later door diesel-

en elektrische gemalen. Hierbij bleef het principe van getrapte ontwatering met vrije lozing via de Hoge Boezems in de Lek wel steeds gehandhaafd.

Pas na 1970, toen de Nederwaard in verband met de afsluiting van het Haringvliet de beschikking kreeg over het zeer krachtig dieselgemaal "J.U. Smit", kon het waterbezwaar van dit polderdeel weer direkt uit de Lage Boezem op de Lek worden uitgemalen. Hiermee kwam een einde aan de sleutelpositie van de Hoge Boezem van de Nederwaard in het afwateringssysteem van dit deel van de Alblasserwaard.

De Overwaard loost haar waterbezwaar nog steeds via de Hoge Boezem vrij op de Lek. Wel bestaat daarnaast sinds 1980 de mogelijkheid water uit de Lage Boezem van de Overwaard in te laten in de Lage Boezem van de Nederwaard. De afwatering van Nieuw-Lekkerland is in het kader van de ruilverkaveling en de dijkverzwaren ingrijpend gewijzigd; tot voor kort verzorgde de Hoge Boezem van Nieuw-Lekkerland de totale afwatering van dit polderdeel. Thans staat de Hoge Boezem van Nieuw-Lekkerland in open verbinding met de Hoge Boezem van de Overwaard. Voor de polder Nieuw-Lekkerland is de Hoge Boezem van Nieuw-Lekkerland van gering belang, omdat de afwatering van deze polder thans het overgrote deel elders geschiedt.

3. Natuurwetenschappelijke betekenis

a. Flora en vegetatie.

In de Hoge Boezems van de Overwaard, de Nederwaard en Nieuw-Lekkerland worden de volgende vegetaties aangetroffen:

1. Watervegetaties.
  2. Verlandingsvegetaties.
  3. Rietmoerassen.
  4. Ruigte- en zeggevegetaties
  5. Grienden en struwelen.
  6. Graslandvegetaties.
- ad 1. In het open water van alle boezems komen uitgebreide vegetaties voor van Waterlelie en Gele plomp. In mindere mate wordt ook Watergentiaan en Kikkerbeet aangetroffen.
- ad 2. In de Hoge Boezems worden verlandingsvegetaties aangetroffen met soorten zoals Kleinelisodode, Mattenbies, Waterscheerling, Egelskop en Pluimzegge. Deze laatste drie soorten vormen drijftillen en worden vooral aangetroffen op relatief beschutte, windstille plaatsen.
- ad 3. Dominant in de Hoge Boezems zijn de rietmoerassen en ruigte-vegetaties. Afhankelijk van het gevoerde beheer zijn de rietmoerassen soortenarm tot soortenrijk. Karakteristieke soorten voor dit vegetatietype in de boezems zijn o.a. Moeraskruiskruid, Bittere veldkers, Dotterbloem en het Zomerklokje. De laatstgenoemde soort is een zeldzame, wettelijk beschermde plantesoort die in het gehele boezemgebied op veel plaatsen wordt aangetroffen.
- ad 4. De ruigte-vegetaties in het gebied variëren in soortenrijkdom en soortensamenstelling al naar gelang de standplaats en het gevoerde beheer. Aspectbepalende soorten zijn veelal Harig wifgenroosje,

Moerasspirea, Bitterzoet, Koninginnekruid en soms Liesgras. Plaatselijk komen over flinke oppervlakten zeggevegetaties voor, die voornamelijk gevormd worden door Scherpe zegge, Moeraszegge en Oeverzegge.

- ad 5. Zowel in de Hoge Boezem van de Overwaard als in de Hoge Boezem van de Nederwaard komt aangeplante griend voor. Veelal bestaan deze grienden uit Schietwilg, Duitse dot, Katwilg, Kraakwilg en Amandelwilg. Naast deze wilgesoorten wordt o.a. Els en Zwarte bes aangetroffen, terwijl in de kruidlaag o.a. Dauwbraam, Penningkruid, Kattestaart, Bitterzoet en het Zomerklokje voorkomen. Naast deze aangelegde grienden komt er in de boezems plaatselijk natuurlijk wilgenstruweel voor, dat vnl. bestaat uit Grauwe Wilg.
- ad 6. Op en langs de boezemkaden zijn plaatselijk schrale graslandvegetaties aanwezig met soorten als Moeraskartelblad, Geelhartje, Breedbladige orchis en Moerashertshooi.

b. Fauna.

Door de hierboven geschetste verscheidenheid in begroeiing en door de met de moeilijke toegankelijkheid samenhangende rust in grote delen van het gebied heeft zich in het natuurmonument een rijke broedvogelstand ontwikkeld. De broedvogellijst omvat volgens recente inventarisaties (1980) 58 vogelsoorten waaronder een tiental zeldzame of minder algemene soorten te weten Roerdomp, Purperreiger, Zomertaling, Bruine Kiekendief, Porceleinhoen, Zwarte stern, Grote karekiet, Baardmannetje, Rietzanger en Gekraagde roodstaart. In de trektijd rusten en fourageren regelmatig Aalscholvers in het gebied, naast tientallen Slob-, Kuif- en Tafeleenden, Wintertalingen en Watersnippen. Bij vorst vriezen de ondiepe boezems snel dicht waardoor ze van weinig belang (kunnen) zijn voor pleisterende wintergasten. Uit het verleden zijn uit het gebied meldingen van de visotter bekend. Bevestigende waarnemingen van recente datum zijn niet beschikbaar. Het gebied is wel een van de weinige geschikte biotopen van voldoende omvang voor de visotter in Zuid-Holland.

De Hoge Boezems kennen in het algemeen een goede tot zeer goede stand van Snoek en Brasem (intrek vanuit de Lek). Daarnaast wordt Baars en Paling en in mindere mate Zeelt, Ruisvoorn en Blankvoorn in de boezems aangetroffen. Karper en Snoekbaars zijn slechts in kleine aantallen aanwezig.

4. Natuurschoon

Het molen- en boezemcomplex te Kinderdijk waarvan de Hoge Boezems onderdeel uitmaken vertegenwoordigt een landschapstype dat door de ontwikkeling van hoogwaardige diesel- en elektrische gemalen vrijwel overal in Nederland in onbruik is geraakt en is verdwenen.

In dit gebied, waarvan de betekenis van natuur en landschap nauw verbonden is met de cultuurhistorische achtergrond van het geheel, zijn de Hoge Boezems in hun oorspronkelijke staat bewaard gebleven.

De zeldzame gaafheid van deze elementen, de aanwezige afwisseling van het open water met een spectrum aan (semi-)natuurlijke begroeiingstypen alsmede de relatieve ongereptheid van deze boezems maakt hen van grote betekenis uit het oogpunt van natuurschoon.

5. Begrenzing

De grens van het aangewezen natuurmonument is bepaald aan de hand van de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon. In het onderstaande wordt de begrenzing voor de verschillende boezemgebieden nader omschreven.

a. Hoge Boezem van de Nederwaard.

De noord-westelijke en de zuid-westelijke grens (de Lekdijk resp. Westkinderdijk) van het natuurmonument is hier gelegen op de bestaande oeverlijn. De tuinen behorende bij de dijkhuizen zijn alle geheel buiten de aanwijzing gehouden. De zuid-oostelijke grens van het natuurmonument wordt gevormd door een denkbeeldige lijn op 2 meter uit de verharding van de Molenkade. Vanaf de toegang tot de achtste molen tot aan het Nieuwe Waterschap ligt de grens hier op de zuidelijke oever van de boezemkade en aangrenzende graslanden. De molenplaatsen en aangrenzende (volks-)tuinen zijn niet in het natuurmonument opgenomen. De noord-oostelijke grens van het natuurmonument wordt gevormd door de bestaande oeverlijn langs de Lage Boezem van de Nederwaard (het Nieuwe Waterschap). Ook hier zijn de molenplaatsen en aangrenzende tuinen niet in het natuurmonument opgenomen. Ten noorden van de eerste molen ligt de grens van het monument op de binnenteen van de boezemkade. In het verlengde hiervan ligt de grens direct ten westen van de damwand die de Hoge Boezem scheidt van de uitwateringskom van het gemaal "J.U. Smit".

b. Hoge Boezems van de Overwaard en Hoge Boezem van Nieuw-Lekkerland.

De westelijke grens van het natuurmonument is gelegen op de binnenteen van de boezemkade. Molenplaatsen en aangrenzende (volks-)tuinen zijn niet in de begrenzing opgenomen.

In de uiterste noord-westhoek van de boezem is deze grens ten noorden van het tweede elektrische gemaal gelegen op de bestaande oeverlijn van de maaltocht naar de uitwateringssluis in de Lekdijk. De zuidelijke grens wordt tot en met de achtste molen eveneens gevormd door de binnenteen van de boezemkade. Vanaf de tuin behorende bij de achtste molen tot aan de oostgrens van het monument is de grens verlegd naar de bestaande oever van het Achterwaterschap. De oostelijke grens van het natuurmonument is gelegen op de oever van de kadesloot aan de buitenteen van de boezemkaden. De noordelijke grens is gelegen op de onderzijde van de binnenteen van de (toekomstige) Lekdijk.

6. Planologische regelingen en andere van kracht zijnde instrumenten.

In het Streekplan Zuid-Holland Oost, vastgesteld in januari 1987 is het boezemcomplex te Kinderdijk, voor zover gelegen binnen de begrenzing van het natuurmonument, aangeduid als "Natuurgebied".

Voor een klein gedeelte van het natuurmonument, nl. het gedeelte dat behoort tot de gemeente Alblasserdam, is het Streekplan Zuid-Holland Zuid van toepassing. In dit laatstgenoemde Streekplan, vastgesteld in 1982 is het natuurmonument eveneens aangeduid als "Natuurgebied".

De Provinciale Plassenverordening is van toepassing op de boezemgebieden.

Op gemeentelijk niveau zijn voor het natuurmonument het bestemmingsplan "Natuurgebieden" van de gemeente Nieuw-Lekkerland en het bestemmingsplan "Landelijk gebied" van de gemeente Alblasserdam van belang. In beide bestemmingsplannen heeft het natuurmonument de bestemming "beschermd Natuurgebied" (BN).

Voor het grondgebied van de gemeente Nieuw-Lekkerland is een voorbereidingsbesluit voorzien van een aanlegvergunningstelsel van kracht, e.e.a. in afwachting van de herziening van het bovengenoemde bestemmingsplan "Natuurgebieden".

Overigens is voor een smalle zone direkt grenzend aan de bebouwing van de West-Kinderdijk (gem. Alblasserdam) in het geheel geen bestemmingsplan van kracht.

De onderhavige bestemmingsplannen en bestemmingen bieden weliswaar bescherming, maar de opgenomen planvoorschriften en aanlegvergunningstelsels ten aanzien van het behoud van de aanwezige natuurwaarden zijn niet toereikend.

De bescherming van een bestemmingsplan beperkt zich tot ruimtelijk relevante handelingen, terwijl ook handelingen die in ruimtelijk opzicht niet relevant zijn schadelijk kunnen zijn voor de waarden van het natuurmonument.

Bovendien biedt het bestemmingsplan in tegenstelling tot de Natuurbeschermingswet geen mogelijkheden om een actief beheer te regelen.

Voor het gebied gedeelte gelegen in de gemeente Alblasserdam waarvoor geen bestemmingsplan van kracht is, ontbreekt momenteel iedere (planologische) bescherming.

De Hoge Boezems te Kinderdijk zijn op grond van artikel 1 van de Regeling aanwijzing wateren gesloten tijd (Stct. 1985, 103) in de periode 1 april tot en met 31 mei gesloten verklaard voor het vissen met de hengel, vanwege de kwetsbaarheid van de aanwezige natuurwaarden in deze periode. Met ingang van 1 april 1988 is de Hoge Boezem van de Overwaard onttrokken aan deze Regeling omdat de belangen van de natuurbescherming inmiddels zodanig zijn gewaarborgd (i.c. door toepassing van de Natuurbeschermingswet), dat er geen aanleiding is het verbod voor dit water middels voornoemde Regeling te handhaven (Stc. 31 maart 1988, nr. 64).

Voorts zijn de Hoge Boezems op grond van soortgelijke overwegingen in het kader van deze zelfde regeling gesloten voor nachtvisserij gedurende de maanden juni, juli en augustus.

Ingevolge artikel 7, eerste lid, van het Reglement voor de binnenvisserij 1985 is het verboden te vissen tussen twee uur na zonsondergang en een uur voor zonsopgang gedurende de rest van het jaar.

7. Rechtsgevolgen van de aanwijzing.

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is met name gericht op instandhouding van de aanwezige waarden. In het algemeen kan gesteld worden dat voor het sinds jaar en dag in het natuurmonument bestaande gebruik in zijn huidige omvang en intensiteit zoals hieronder in de toelichting onder par. 8 en in de bijlage is beschreven geen vergunning op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is vereist. Hieronder dienen echter uitdrukkelijk niet te worden verstaan handelingen die in het (recente) verleden hebben geleid tot achteruitgang van de waarden.

Soms zal het huidige gebruik afwijken van het uit natuurwetenschappelijk oogpunt gewenst beheer gericht op vergroting van de waarden van het natuurmonument. Voor het realiseren van een dergelijk beheer is echter de medewerking van eigenaar en gebruiker noodzakelijk; één en ander kan geregeld worden in een beheersplan ex. art 14 (zie par. 7.3.).

7.1. Rechtsgevolgen artikel 16 en artikel 17 (toegang)

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument ofwel de recreanten, en geldt niet voor de eigenaar, gebruikers en hun huisgenoten.

Voor zover men handelingen verricht die het gevolg zijn van een uitvoering van een overeenkomst welke men (met eigenaar of gebruiker) is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument geldt dit verbod niet. Voor het afsluiten van nieuwe overeenkomsten is in het geval van schadelijke activiteiten vergunning noodzakelijk overeenkomstig het in artikel 12 en 14 bepaalde.

Met behulp van artikel 16 is het mogelijk schadelijke handelingen van bezoekers zoals het crossen met motorvoertuigen en fietsen, surfen tegen te gaan.

Volgens artikel 17 van de Natuurbeschermingswet is het verboden, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zich te bevinden in of op een water, dat deel uitmaakt van een beschermd natuurmonument, indien op duidelijk zichtbare wijze is kenbaar gemaakt dat de toegang tot dit water verboden is. Ingevolge dit artikel is het mogelijk (delen van) wateren, al dan niet voor bepaalde delen van het jaar af te sluiten, ten behoeve van het behoud of herstel van de natuurwaarden.

7.2. Rechtsgevolgen ex. artikel 12 (vergunningen)

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd.

Dit geldt niet alleen voor handelingen die binnen het natuurmonument worden uitgevoerd, maar ook voor handelingen daarbuiten indien deze schadelijk zijn voor de in het natuurmonument aanwezige natuurwaarden. Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief aan de Minister van Landbouw en Visserij te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

De gevarieerde opbouw van het natuurmonument en het grote aantal mogelijke handelingen maken het op voorhand niet mogelijk precies aan te geven wat al dan niet vergunningplichtig is. Van geval tot geval zal moeten worden vastgesteld of vergunning vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is één en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden de hulp van de consulent Natuur, Milieu en Faunabeheer in te roepen. Deze zal uitsluitend kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Om de gedachten te bepalen, wordt hierna een aantal handelingen opgesomd waarvoor in ieder geval een vergunning vereist is.

Het betreft hier een niet-limitatieve opsomming.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- handelingen welke wijziging van het bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- ontgronden, bodem verlagen, ophogen, egaliseren of handelingen die anderszins wijziging van het (water)bodemprofiel ten gevolge hebben;
- graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen en greppels en het opwerpen van kaden;
- het beoefenen van vormen van buitensport (kanoën, surfen, vliegen met modelvliegtuigjes e.d.)
- het gebruik van met motoren aangedragen vaartuigen m.u.v. vaartuigen die gebruikt worden voor het beheer van de terreinen en wateren;
- het hengelen vanaf de oevers of vanuit boten voor zover dit geen bestaand gebruik betreft (zie bijlage);
- het uitoefenen van de jacht;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten met inbegrip van het dumpen van mest;
- aanleggen of verharderen van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden, aanbrengen van oppervlakteverharding;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
- plaatsen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans en tenten;
- aanbrengen of inrichten van (recreatieve) voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, aanlegsteigers, oeverbeschoeiingen e.d.
- het aanwenden van chemische bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- het planten, dunnen, vellen of rooien van bomen en struiken;
- het branden van riet en ruigte tussen 1 maart en 1 november en het verbranden van afval;
- het gebruik van (kunst-) meststoffen voor zover niet geregistreerd als bestaand gebruik.

Werken in het kader van de dijkverzwaring zijn eveneens vergunningplichtig. Bestaande goedgekeurde plannen kunnen evenwel zonder vergunning worden uitgevoerd.

In de bij deze toelichting gevoegde bijlage wordt een beschrijving gegeven van het bestaande recreatieve gebruik dat na de aanwijzing tot beschermd natuurmonument zonder vergunning kan worden voortgezet.

7.3. Rechtsgevolgen ex. artikel 14 (beheersplan)

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis.

Met het beheersplan wordt beoogd, het voor het natuurmonument gewenste beheer te kunnen uitvoeren. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over de toelaatbaarheid van handelingen als bovenbedoeld en handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is voor in het beheersplan omschreven handelingen géén vergunning vereist.

Op grond van de wet kan aan betrokkenen een vergoeding worden toegekend voor uit een beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

8. Huidig gebruik en beheer

8.1. Waterstaatkundig beheer

De Hoge Boezem van de Nederwaard heeft na het tot stand komen van het dieselgemaal "J.U. Smit" haar direkte functie voor de waterhuishouding van dit deel van de Alblasserwaard grotendeels verloren. Momenteel vervullen boezem en bovenmolens nog de functie van reserve-bemalingseenheid, voor het geval het dieselgemaal zou uitvallen. De acht bovenmolens worden in verband hiermee bedrijfsklaar gehouden. In de boezem wordt een min of meer vast peil gehanteerd van ca. 0.40 - NAP.

Slechts bij lozingen op de Lek in perioden met hoge rivierstanden wordt het peil in de boezem nog opgezet. Dit is noodzakelijk om tegendruk te bieden aan de damwand achter het gemaal, vanwege het dan extra hoge peil in de uitwatering tussen gemaal en spuisluis. Gedurende de wintermaanden wordt het peil periodiek verlaagd tot max. 0.80 m -NAP om het oogsten van het riet mogelijk te maken. In het voorjaar wordt het 10 à 15 centimeter opgezet ter bevordering van de rietcultuur.

Naast de bovengenoemde functie als reserve-bemaling vervult de boezem nog de functie van waterinlaat voor de Nederwaard. Al het water dat in perioden van neerslag-tekort via de Lek wordt ingelaten in de Nederwaard wordt via een overlaat in de damwand in de boezem ingelaten en direkt ten zuiden van het dieselgemaal in het Nieuwe Waterschap geloosd.

De Hoge Boezem van de Overwaard, in combinatie met de enkele jaren geleden daaraan gekoppelde Hoge Boezem van Nieuw-Lekkerland, vervult nog steeds een essentiële rol in de waterhuishouding van het gebied de Overwaard. De bemaling geschiedt met behulp van een tweetal elektrische gemalen nabij de Lekdijk. De acht bovenmolens van "de Overwaard" worden als reserve-bemaling

bedrijfsklaar gehouden.

Ontwatering via de Hoge Boezem vormt vooralsnog de enige reële mogelijkheid voor ontwatering van de Overwaard. Verbeteringen in de waterhuishouding van dit gebied kunnen dan ook alleen in of in samenhang met de Hoge boezem gerealiseerd worden.

In de Hoge Boezem van de Overwaard kan een peil worden gehanteerd van maximaal 0.90 + NAP. Peilverhogingen zijn uitgesloten vanwege de hoogteligging van de molens en maalwerktuigen.

8.2. Beheer van terreinen en wateren

Het huidige beheer wordt hieronder beschreven in relatie tot de voorkomende terreintypen/begroeiingstypen.

Voor de vegetaties in open water wordt in het algemeen geen speciaal beheer gevoerd. Alleen in de Hoge Boezem van de Nederwaard wordt de tochtsloot jaarlijks en kleinere oppervlaktes incidenteel gemaaid met een maaiboot. In de boezem van de Nederwaard wordt door de vereniging "Natuurgenot" op kleine schaal gebaggerd met behulp van een klein baggermolentje, vnl. voor eigen gebruik.

De in de boezem van de Nederwaard voorkomende rietvegetaties worden grotendeels jaarlijks in de winterperiode gemaaid. Het maaisel wordt afgevoerd (dekriet).

De overige in het natuurmonument voorkomende riet-, zegge- en ruigtevegetaties worden niet, of slechts incidenteel gemaaid (niet commercieel). E.e.a. hangt nauw samen met de mogelijkheden voor waterpeil-beheersing. De grienden worden deels éénmaal in de 3 tot 5 jaar gehakt; het vrijkomende hout wordt slechts ten dele afgevoerd, het overige blijft in de grienden achter. De periode waarin de grienden worden gehakt ligt tussen november en half maart. Struweelvegetaties worden niet actief beheerd.

Het merendeel van de boezemkaden wordt gemaaid. De aangrenzende vochtige graslanden worden veelal beweid, voornamelijk met jongvee, schapen en/of geiten.

8.3. Recreatief gebruik

Het recreatief (mede-)gebruik van het natuurmonument wordt hieronder kort beschreven. Gedetailleerde gegevens zijn opgenomen in de bijlage.

In de Hoge Boezem van de Nederwaard zijn de vis- en vaarrechten verhuurd aan de vereniging "Natuurgenot". Naast het gebruik door de eigen leden verstrekt de vereniging jaarlijks een beperkt aantal dag- en jaarvergunningen aan hengelaars van buiten de vereniging. De vergunninghouders vissen uitsluitend vanaf een perceel van de oostelijke boezemkade, tussen Lekdijk en de molen (ca. 400 m) alsmede vanaf een perceel van de Molenkade, direct ten zuidwesten van de 8e molen (ca. 180 m). Het jachtrecht is grotendeels in bezit van het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. Van het jachtrecht wordt geen gebruik gemaakt.

In de Hoge Boezem van de Overwaard is het visrecht vergund aan de Hengelsportvereniging "de Overwaard". De leden van deze vereniging vissen uitsluitend op schubvis vanuit roeiboten. Desgevraagd verleent de vereniging vergunningen aan aanwonende molenaars of hun familieleden. Voor het overige is er geen sprake van recreatief medegebruik als gevolg van een toegangsverbod ex. art. 461 W.v.S. Het jachtrecht is hier door het Hoogheemraadschap Alblasserwaard en Vijfheerenlanden niet verpacht. Het Hoogheemraadschap maakt in praktische zin geen gebruik van het jachtrecht.

In de Hoge boezem van Nieuw-Lekkerland geldt een toegangsverbod ex. art. 461. W.v.S.; er is geen sprake van enige vorm van recreatief medegebruik. Ook hier wordt niet gejaagd.

8.4. Overig bestaand gebruik

Voor de Hoge Boezem van Nieuw-Lekkerland ontvangt een beroepsvisser jaarlijks vergunning van het Hoogheemraadschap voor het vissen op aal- en schubvis met alle geoorloofde vistuigen.

Voor de Hoge Boezem van de Overwaard ontvangt een beroepsvisser jaarlijks een vergunning van het Hoogheemraadschap voor het vissen met maximaal 12 palingfuiken tussen de 6e en 7e molen van de Oeverwaard en voor buulvissen in de uitlaatgangen achter de beide gemalen. Een molenaar bezit een vergunning voor het vissen met max. 6 palingfuiken.

In de Hoge Boezem van de Nederwaard wordt niet met beroepsvistuigen gevist. In het kader van het visstandbeheer wordt in de Hoge Boezem van de Nederwaard door de vereniging "Natuurgenot" jaarlijks wisselende hoeveelheden glasaal uitgezet. De afgelopen jaren zijn bovendien kleine hoeveelheden snoekbaars, ruisvoorn en pootaal uitgezet.

In de overige boezemgebieden wordt geen vis uitgezet.

8.5. Gewenst beheer

Het beheer van het natuurmonument dient gericht te zijn op het behoud en zo mogelijk de bevordering van de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon.

In het natuurmonument "Boezems Kinderdijk" dient het beheer vooral gericht te zijn op behoud en ontwikkeling van de voor deze tamelijk voedselrijke moerasgebieden kenmerkende levensgemeenschappen.

In concreto betekent dit dat er naar gestreefd dient te worden:

- a. de verscheidenheid in vegetatietypen duurzaam in stand te houden (met name moeras- en verlandingsvegetaties)
- b. de faunistische waarden van het gebied te behouden en zo mogelijk te ontwikkelen (met name water- en moerasvogels).
  - ad. a. Om de diversiteit in vegetatietypen, met name de moeras- en verlandingsvegetaties, duurzaam in stand te houden is het gewenst om in een aantal gebieden, met name de Hoge Boezems van de Overwaard en van Nieuw-Lekkerland, een aktiever beheer te voeren. Onderzocht dient te worden in hoeverre het uitbaggeren van delen van het natuurmonument een bijdrage kan leveren aan deze doelstelling.
  - ad. b. Gelet op de aanwezigheid in de Hoge Boezems van met name een groot aantal water- en moerasvogels - waaronder diverse zeldzame en bedreigde soorten - dient het beheer van de terreinen en het overige gebruik van de boezemgebieden nader beoordeeld te worden en zo mogelijk meer afgestemd te worden op behoud en zo mogelijk ontwikkeling van de aanwezige populaties.

Bij het beheer zal rekening gehouden worden met de waterhuishoudkundige functie die de boezemgebieden nog vervullen in de waterpeilbeheersing van

Alblasserwaard.

Het ligt in het voornemen voor het beschermd natuurmonument een beheersvisie op te stellen waarin het gewenste beheer nader zal worden beschreven.

9. Inlichtingen

Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot het Districtshoofd van het Consulentenschap Natuur, Milieu en Faunabeheer in Zuid-Holland, Antwerpseweg 1, 2803 PB Gouda, telefoon 01820-38644.

BIJLAGE (BEHOORT BIJ TOELICHTING OP BESLUIT NMF-89-1258)

In deze bijlage wordt een nadere beschrijving gegeven van enige vormen van (mede-) gebruik zoals die in de Toelichting onder 8, "Huidig gebruik", reeds werden genoemd.

Voor voortzetting van het in deze bijlage beschreven gebruik is geen vergunning ex artikel 12 noodzakelijk, zolang dit gebruik, of de intensiteit daarvan, zich niet wijzigt en zolang dit gebruik niet buiten de aangeduide gebiedsdelen plaatsvindt.

1. Hoge Boezem van de Nederwaard

Eigenaar visrecht:

- a. Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden;
- b. IHC Smit;
- c. Kloos Kinderdijk BV.

Visrecht uitgegeven aan:

Vereniging "Natuurgenot".

Uitgegeven:

- ad a. vergunning verleend om te vissen met 2 hengels per lid en het gebruik van alle geoorloofde vistuigen t.b.v. visstandbeheer m.b.t. de schubvis.
Jaarlijks wordt aan een aantal leden een peurvergunning uitgegeven (max. 25 st.)

ad b/c Volledig visrecht op basis van huurovereenkomst.

Opmerkingen:

Jaarlijks verstrekt de vereniging aan niet-leden 160 jaarvergunningen (1 hengel) en 35 dagvergunningen (1 hengel). Niet-leden hengelen uitsluitend vanaf de in de Toelichting genoemde lokaties. Leden hengelen vanaf de oever (tuinen) en/of uit (roei-) boten.

Door de vereniging is een verbod op het gebruik van met motoren aangedreven vaartuigen uitgevaardigd.

2. Hoge Boezem van de Overwaard

Eigenaar visrecht:

Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard van de Vijfheerenlanden

Visrecht uitgegeven aan:

Hengelsportvereniging "De Overwaard"

Uitgegeven:

Het recht om te vissen met 2 hengels per lid en het gebruik van alle geoorloofde vistuigen t.b.v. visstandbeheer m.b.t. de schubvis.
1 peurvergunning (avond/nachtvisserij) voor ieder van de (7) leden.

Opmerkingen

Gedurende de maanden juni t/m september vissen de leden van "De Overwaard" uitsluitend in het deel van de boezem dat gelegen is direkt ten westen van de Hoge Boezem van Nieuw-Lekkerland en in de maaltocht tussen de Lekdijk en de tweede molen.

De leden vissen uitsluitend uit (roei-)boten:

Op hun verzoek verstrekt de hengelsportvereniging de aanwonende molenaars een vergunning voor het hengelen met 1 hengel, beaasd met aangewezen aas-soorten. Molenaars vissen vanaf de oever nabij de molens.

Het gebruik van met motoren aangedreven vaartuigen is niet toegestaan.